

CẦU ÔNG ĐÔ, SÁCH VỞ CŨNG LẮM ĐIỀU

PHAN TRƯỜNG NGHỊ

Cầu Ông Đô trước năm 1975 đã có tên. Nó làm ranh giới cho 2 ấp Mỹ Điền của xã Phước Nghĩa và ấp Diêu Trì của xã Phước Long quận Tuy Phước. Cầu bắc qua sông từ vực Ông Đô chảy ra. Năm 1909 *Đại Nam Nhất Thống Chí* Tỉnh Bình Định chép tên nó là cầu Tham Đô (橋參都).

Theo bản đồ hình chiếu UTM trước năm 1975, con sông từ vực Ông Đô chảy ra đổ vào chi lưu của sông Hà Thanh, kết nối với chi lưu sông Côn từ trên Huỳnh Kim cầu Bà Gi chảy xuống, các nhánh sông này hợp thành sông Tộc bao quanh núi Úc xuôi xuống Thuận Nghi, Lương Nông đổ vào đầm Thị Nại Con sông từ vực Ông Đô chảy ra, trên bản đồ mang tên là sông Thâm Đô.

Xét *Hoàng Việt Nhất Thống Chí* do Thượng thư Lê Quang Định dâng lên Gia Long năm 1806, sách mô tả đoạn từ cầu Vinh Thạnh (Vinh Thạnh kiều 荣盛橋) xuống cửa biển Thị Nại, ở đoạn này phải qua sông Trung Tín, sách chép với bản dịch Phan Đăng trang 249:

+ “999 tầm, dọc đường đều là ruộng cấy lúa, phía Bắc có xóm thợ hồ cư trú, họ chuyên nghề nung vôi, đến cầu sông Trung Tín (Trung Tín giang kiều 忠信江橋), tục gọi là cầu Cồn Đô (tục danh cầu Cồn Đô 俗名埭堤都).

Cầu Cồn Đô không phải là cầu Ông Đô ngày nay, nhưng xem ra cũng ở gần với nhau. Ngữ nghĩa Cồn Đô đem so với Thâm Đô, thấy nó ở gần bên là phải quá!

Nếu xét *Đại Nam Nhất Thống Chí* bản Tự Đức qua bản in Nxb Thuận Hóa năm 2006 (trang 23, Tập 3). Viện Sử học đã dịch:

+ “Núi Phú Sơn: ở phía Tây huyện, đỉnh núi có giếng cổ, nước ngọt có thể uống được, chân núi có 2 vực là Thâm Đô và Viên Trì, sông Vân Sơn vòng quanh ở phía Đông Nam, phía Đông Bắc là trạm Bình Điền”.

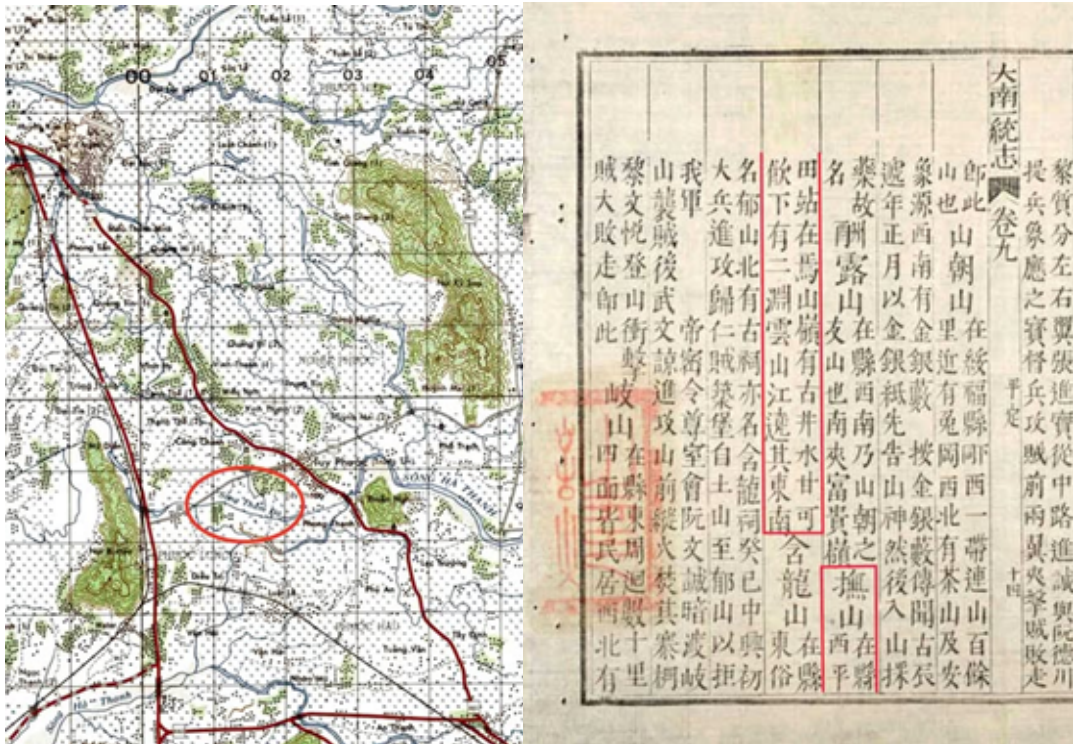
Trạm Bình Điền là dịch trạm trên đường thiên lý ở làng Hoa Điền thời Minh Mạng, tức là làng Mỹ Điền của huyện Tuy Phước thời Đồng Khánh. Vậy thì phải gọi vực ở Mỹ Điền và Diêu Trì là vực Thâm Đô, hợp lý hơn là vực Ông Đô!

Nhưng nếu truy cập bản khắc in *Đại Nam Nhất Thống Chí* bản Tự Đức, Quyển 9 trang 14 thì Trời ạ! Bản khắc in đúng là có khắc: Hạ hữu nhị uyên (下有二淵) – dưới núi có 2 vực. Nhưng không thấy tên Thâm Đô và Viên Trì đâu (!?).

Cầu Ông Đô ngày nay sách xưa chép là Tham Đô. Rồi Thâm Đô cũng thuận tai, nhưng không thấy nguyên ngữ ở đâu. Bản khắc in chắc là thiếu so với bản chép tay.

Xã hội đã lắm điều!

Sách vở cũng lắm điều!

1/ Bản đồ UTM khu vực Diên Trì trước năm 1975

2/ Bản khắc in *Đại Nam Nhất Thống Chí*, Quyển 9 trang 14 về núi Phủ Sơn